

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Economische Zaken over de reactie op de motie van het lid Van Gerven en Oosenbrug over het wettelijk vastleggen van de toevoeging van een lobbyparagraaf aan wetsvoorstellen (Kamerstuk 32 637, nr. 238).

De voorzitter van de commissie,
Vermeij

De adjunct-griffier van de commissie,
Kruithof

Inhoudsopgave	blz.
I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie	2
Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie	3
Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie	4
Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie	4
II Antwoord / Reactie van de Minister	5
III Volledige agenda	5

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie ondersteunen de motie Van Gerven en Oosenbrug (Kamerstuk 32 637, nr. 232) over het wettelijk vastleggen van de toevoeging van een lobbyparagraaf aan wetsvoorstellen. Deze leden hebben eerder in de initiatiefnota «Lobby in daglicht: luisteren en laten zien» van de leden Bouwmeester en Oosenbrug (Kamerstuk 34 376, nr. 2) al het voorstel gedaan om een lobbyparagraaf toe te voegen aan wetsvoorstellen en grote beleidsonderwerpen. De lobbyparagraaf moet bijdragen aan een transparant en toegankelijk democratisch proces en deze paragraaf moet dan ook duidelijk maken hoe de verschillende belangen in dit proces zijn gewogen. Dit gaat verder dan het enkel inzichtelijk maken welke externe partijen gereageerd hebben op het wetsvoorstel. Deze leden vinden de uitvoering van de motie dan ook onvoldoende.

Deze leden lezen in de reactie van de Minister dat er in de advies- en consultatieparagraaf zal worden ingegaan op de reacties die zijn ontvangen op het conceptwetsvoorstel, wat de inhoud van deze reacties was en wat hiermee is gedaan in het voorstel. Volgens de Minister blijkt hiermee op welke punten het wetsvoorstel of de memorie van toelichting is aangepast onder invloed van de inbreng van externe partijen. Deze leden vinden het van belang, zoals ook beschreven in de initiatiefnota «Lobby in daglicht: luisteren en laten zien», dat in deze paragraaf niet de lobbyisten maar de beïnvloeding centraal staat. Beïnvloeding vindt namelijk op meer manieren plaats dan via professionele lobbyisten. Zo kan er ook invloed worden uitgeoefend via social media of door iemand anders met een belang. De paragraaf zou dus niet moeten gaan over wie er lobbyt, maar over hoe politiek en bestuur beïnvloed worden. Hoe gaat de Minister ervoor zorgen dat duidelijk wordt hoe deze beïnvloeding is verlopen en welk effect dit heeft gehad? Wordt inzichtelijk gemaakt welke afwegingen zijn gemaakt in de besluitvorming naar aanleiding van de consultatie met externe partijen?

Beïnvloeding en lobby vinden op verschillende niveaus in de besluitvorming plaats. Het is voor deze leden van belang dat duidelijk wordt wie invloed heeft gehad op welk moment in de besluitvorming. Wordt in de advies- en consultatieparagraaf beschreven welke bewindspersonen, bestuurders en ambtenaren zijn benaderd door externe partijen en met welke reden? Wordt van deze externe partijen beschreven welke belangen zij vertegenwoordigen?

Tenslotte vragen zij of het Integraal Afwegingskader (IAK) betrokken kan worden bij de uitvoering van deze motie. Bij wetsontwerpen en grote beleidsonderwerpen wordt nu via het IAK beoordeeld met wie wordt gesproken en welk proces wordt gevolgd voor de totstandkoming van het

voorstel. Het doel van IAK is het transparant en inzichtelijk maken van alle relevante afwegingen in het voorstel. Het IAK is echter geen openbaar proces.

Deze leden vinden het van belang dat alle input die wordt geleverd op wetsvoorstellen en beleidsonderwerpen openbaar is, net als het IAK zelf. Uitbreiding, versterking en openbaar maken van het IAK zou een goede stap zijn naar meer transparantie in het wetgevingsproces. Is de Minister bereid het IAK openbaar te maken en hierin uitgebreid aandacht te besteden aan hoe en door wie het besluitvormingsproces is beïnvloed?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie constateren dat de motie Van Gerven en Oosenbrug (Kamerstuk 32 637, nr. 232) de regering verzoekt over te gaan tot het toevoegen van een lobbyparagraaf (legislative footprint) aan wetsvoorstellen, en tevens van mening is dat transparantie wordt vergroot door aan te geven wie op welke onderdelen van een wetsvoorstel invloed heeft gehad. Deze leden constateren dat de brief van de Minister (Kamerstuk 32 637, nr. 238) hier geen recht aan lijkt te doen omdat met de voorstellen niet helder lijkt te worden wie op welke onderdelen van een wetsvoorstel invloed heeft, maar slechts helderheid wordt gegeven over consultaties.

Deze leden denken dat hiermee geen recht wordt gedaan aan de motie. Over het algemeen vindt de belangrijkste lobby niet plaats via consultaties, maar via communicatie met de betreffende beleidsmakers. Zijn de betreffende consultaties allemaal al openbaar of zijn er ook niet openbare consultaties? Zo ja, in hoeveel procent van de gevallen zijn de consultaties niet openbaar?

Is het de Minister bekend dat een groot deel van de lobby niet via consultaties plaatsvindt, maar via communicatie met beleidsmakers? Is de Minister voornemens om ook dit deel van de lobby in de legislative footprint op te nemen, zo vragen deze leden. Is de Minister bereid om alle relevant vormen van lobby rondom wetstrajecten inzichtelijk voor de Kamer te maken? Zo nee, welke lobbyactiviteiten wil de Minister buiten het zicht van de Kamer houden en welke niet?

Deze leden vragen of de Minister onderkent dat de in de betreffende plenaire debatten over de invloed van bedrijfslobbies op wetgeving en de fiscale aftrek van contingent convertibles (coco's) genoemde dubieuze lobbyactiviteiten (zoals bij de statiegelddiscussie) buiten de officiële consultaties plaatsvonden.

Is de Minister er mee bekend dat uit onderzoeken naar bedrijfslobby, zoals het promotieonderzoek van Magda Smink¹, blijkt dat majeure lobby-inspanningen buiten de consultaties om plaatsvinden?

Welke meerwaarde heeft het aangekondigde wetsvoorstel, waarin slechts consultaties aan de Kamer gemeld lijken te gaan worden, als het grootste deel van de consultaties reeds openbaar is en het belangrijke deel van de lobby dat buiten de openbaarheid plaatsvindt buiten het zicht van de Kamer blijft? Deze leden vragen of de Minister onderkent dat een legislative footprint iets anders is, dat verder gaat dan het toevoegen van consultaties. Onderschrijft de Minister dat de Kamer zicht dient te hebben op de invloed van lobby op een voorliggend wetstraject?

Kan de Minister naar aanleiding van het wetsvoorstel Vergroten investeringsmogelijkheden in medisch-specialistische zorg (Kamerstuk 33 168), de discussie over de wetgeving ten aanzien van de fiscale aftrek van coco's en de statiegelddiscussie schetsen op welke wijze de Kamer anders zou worden geïnformeerd, als zij over consultaties bij het wetsvoorstel was geïnformeerd conform de voornemens in brief van de Minister (Kamerstuk 32 637, nr. 238)?

¹ M. Smink, Incumbents and institutions in sustainability transitions, 2015.

In hoeverre is er onderzoek bekend over de inbreng en de aanwezigheid van lobbygroepen bij overheidsconsultaties, zo willen deze leden weten. In welke mate is het bedrijfsleven vertegenwoordigd en in welke mate zijn non-gouvernementele organisaties vertegenwoordigd? Hoe beoordeelt de Minister de conclusie van Magda Smink in haar promotieonderzoek dat grote bedrijven een onevenredige invloed hebben op het duurzaamheidsbeleid van de overheid?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de reactie van de Minister van Economische Zaken op de motie (kamerstuk 32 637, nr. 232) over het vastleggen van de toevoeging van een lobbyparagraaf aan wetsvoorstellen. De Minister benadrukt dat adviezen van externen al in de memorie van toelichting aan de orde komen in de paragraaf advies en consultatie, maar dat de Minister bereid is dat expliciet te doen. De aan het woord zijnde leden vragen of daarmee daadwerkelijk uitvoering aan de motie wordt gegeven. Zij zouden graag alvast een concretisering van de voorgenomen wijziging van de Aanwijzingen voor de regelgeving zien. Deze leden zouden ook graag vernemen hoe de analyse over voor- en nadelen van een lobbyparagraaf of alternatieven, die Minister ongetwijfeld verricht heeft, luidt. In dat kader zijn zij ook benieuwd in hoeverre ten behoeve van het beperken van bureaucratische lasten gedifferentieerd zou kunnen worden in de mate van detail van de lobbyparagraaf naar gelang het voorstel van wet een technisch of beleidsrijk karakter kent.

Deze leden lezen daarnaast dat de Minister de wijziging van de Aanwijzingen voor de regelgeving specifiek wil laten toezien op de opmerkingen in de consultatiefase. Deze leden vragen of er ook ingegaan zal worden op inbreng van belangenorganisaties in andere fases van wetgeving en beleidsontwikkeling. De motie Van Gerven en Oosenbrug (Kamerstuk 32 637, nr. 232) is ingediend naar aanleiding van een debat waarin ook de rol van lobbypartijen in de fase van het opstellen van de wet en beleidsontwikkeling ter sprake kwam. Hoe komt de voorgestelde uitvoering van de motie tegemoet aan de wens om ook bij deze fase van het proces transparantie te bieden over de inbreng van lobbypartijen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de Partij voor de Dieren-fractie

De leden van de Partij voor de Dieren-fractie hebben met teleurstelling kennisgenomen van de reactie van de Minister op de wens van de Kamer om toevoeging van een lobbyparagraaf aan wetsvoorstellen wettelijk vast te leggen. Kan de Minister bevestigen dat lobby van bedrijven, organisaties en particulieren niet alleen geschiedt tijdens de consultatiefase van een wetsvoorstel, maar juist vaak al voordat een wetsvoorstel ter consultatie wordt gepubliceerd? Kan de Minister dan ook bevestigen dat lobby en consultatie niet hetzelfde is? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom zegt de Minister dan dat een motie die verzoekt om een lobbyparagraaf toe te voegen aan wetsvoorstellen al wordt uitgevoerd in de verantwoording van de verwerking van de consultatiefase van een wetsvoorstel? Is de Minister bereid om nog eens goed naar de motie te kijken en op zoek te gaan naar mogelijkheden om lobby tijdens de hele totstandkoming van een wetsvoorstel in kaart te brengen en te verantwoorden wat er met de inbreng van de verschillende partijen gedaan is, te verantwoorden in de memorie van toelichting van elk wetsvoorstel? Zo nee, waarom niet? Zo ja, op welke termijn en wijze?

Deze leden hebben kennis genomen van een onderzoek van de Volkskrant² naar de lobby die tijdens het bewind van het kabinet Rutte II heeft plaatsgevonden. Als deze leden de lobbyactiviteiten richting het Ministerie van Economische Zaken nader bekijken, dan is te zien dat LTO Nederland maar liefst 44 keer met de Staatssecretaris van Economische Zaken heeft gesproken. Ook andere agrarische organisaties met economische belangen, zoals de Nederlandse Vakbond Varkenshouders en de Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt, schuiven met enige regelmaat aan de tafel. Dit staat in schril contrast met het aantal gesprekken dat de Staatssecretaris van Economische Zaken met bijvoorbeeld dierenwelzijnsorganisaties heeft gevoerd. Ondanks de beloften van de Staatssecretaris van Economische Zaken om met dierenwelzijnsorganisaties te praten, laat de praktijk zien dat dit nauwelijks gebeurt. De Dierenbescherming mocht slechts vijf keer komen, de Dierencoalitie één keer en het verzoek van de Vissenbescherming voor een gesprek wijst de Staatssecretaris af door te zeggen dat hij geen tijd heeft. Deelt de Minister de mening van deze leden dat dit wel een zeer scheef beeld is? Is de Minister bereid om toe te zeggen dat er op zijn gehele ministerie in het vervolg een betere balans wordt gezocht tussen bijeenkomsten met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties die het publieke belang proberen te behartigen?

Deze leden zouden het van harte toejuichen als alle ministeries en alle bewindspersonen hun agenda's, inclusief afspraken met belangenbehartigers, openbaar zouden maken. Is de Minister bereid om dit toe te zeggen? Zo nee, waarom niet? Welke maatregelen wil de Minister nemen om meer transparantie te bieden over de stempel die belangenbehartigers drukken op het beleid?

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Reactie op de motie van het lid Van Gerven over het wettelijk vastleggen van de toevoeging van een lobbyparagraaf aan wetsvoorstellen

Brief regering d.d. 11-04-2016 – Minister van Economische Zaken, H.G.J. Kamp – 32 637, nr. 238

² <http://www.volkskrant.nl/politiek/lobbywereld-verliest-aan-schimmigheid~a4274150/>.